

*«Қазақстан Республикасының
кейбір заңнамалық актілеріне
теміржол жолаушылар көлігі мәселелері бойынша
өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»
Қазақстан Республикасының Заң жобасына
баяндамасының тезистері*

Құрметті отырысқа қатысушылар!

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне теміржол жолаушылар көлігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасын сіздердің назарларыңызға ұсынамыз.

Заң жобасы 2015 жылға арналған Үкіметтің бірінші кезектегі іс-әрекет Жоспарына (2015 жылғы 6 мамырдағы Үкімет отырысы хаттамасымен мақұлданған) сәйкес әзірленді.

Заң жобасының мақсаты ұзақ мерзімге жеке меншік инвестицияларды тарту арқылы темір жол жолаушылар тасымалын мемлекеттік реттеу және ұйымдастырудың бірыңғай жүйесінің іске асуын құқықтық жағдай жасау болып табылады.

Анықтама:

Заң жобасы 2 баптан тұрады және Заңдарға келесідей өзгерістер мен толықтырулар енгізеді:

- «Қазақстан Республикасындағы көлік туралы» Заңы – 1 түзету;
- «Табиғи монополиялар және реттелетін нарықтар туралы» Заңы – 1 түзету;
- «Темір жол көлігі туралы» Заңы – 14 түзету.

Заң жобаға 3 негізгі міндет артылып отыр.

Бірінші. Әлеуметтік маңызы бар қатынастар бойынша жолаушылар тасымалын жүзеге асыратын тасымалдаушылардың залалдарын мемлекет тарапынан субсидиялаудың тиімділігін арттыру.

Бұл ретте, Заң жобасымен тасымалдаушылар залалдарын субсидиялаудан бас тартып, тасымалдаушылардың мемлекет тарапынан реттелетін кейбір шығысдындарын субсидиялауға көшу ұсынылады («Темір жол көлігі туралы» және «Қазақстан Республикасындағы көлік туралы» Заңдарында).

Атап айтқанда, Заң жобада тасымалдаушының магистралді теміржол желісі, локомотив тартымына және жолаушылар вагондарын күтіп ұстау, жалға алу, сатып алу қызметтеріне кететін шығындарының орнын толтыру қарастырылып отыр.

Бұл өз кезегінде:

- тасымалдаушылардың субсидияланатын шығындарының баптарын қысқарту арқылы субсидиялау үдерісінің айқындылығын арттыруға *(30 баптан 5 негізгі бапқа дейін);*

- тасымалдаушыларға тасымалдаудан өздерінің кірістерін жоғарылату үшін ынталандыруға және шығындарын оңтайландыруға мүмкіндік береді *(басқа қызметті жүзеге асыруға, поездарда сервистік қызмет ұсынуға және коммерциялық маршруттарды ұйымдастыруға).*

Екінші. Темір жол жолаушылар тасымалына инвестиция тарту үшін заңнамалық жағдайлар жасау.

Қазірге уақытта әлеуметтік маңызы бар қатынастарға пайдаланатын жолаушылар вагондары паркінің тозуы 70% құрайды *(қазіргі кезде темір жол жолаушылар вагондарының ортақ тозуы 56% құрайды).* Вагондардың тапшылығы 6 мың ұсынылған орынды құрайды және бұл көрсеткіш шара қолданбаған жағдайда 2020 жылға дейін 10 мың орынға дейін артуы мүмкін.

Осындай жағдайдың негізгі себебтері болып тасымалдаудың шығындылығы, вагондар паркін жаңартудың капиталдық сыйымдылығы және инвестиция тарту үшін нормативтік шарттардың болмауы болып саналады.

Анықтама:

Қазіргі кезде бір жолаушылар вагонының құны 1,2 млн. АҚШ долл. құрайды немесе 350 млн. теңгеден кем емес. Мысалы, бір жолаушылар тасымалы маршрутын ұйымдастыру үшін 7 млрд. теңге көлемінде қаржы бөлуді қажет ететін 20-дан кем емес вагон қажет.

Сонымен қатар, қазіргі уақытқа дейін жолаушылар вагондарының паркін жаңарту жылына орта есеппен 50 вагонн көлемінде тек субсидиялау механизмі арқылы жүзеге асырылады. Алайда, осы сатып алынған вагондар саны қызмет ету мерзімі бойынша шығып қалатын вагондарды алмастыруға жеткіліксіз болып отыр *(2016 жылдан бастап қызмет ету мерзімі бойынша шығып қалу жылына 150 вагонды құрайды).*

Осыған байланысты, Заң жоба аясында заңнамалық негізде маршруттарды бір тасымалдаушымен **ұзақ мерзімге** қызмет көрсетудің негізгі шарттарын бекіту және ұзақ мерзімге жолаушылар тасымалының негізгі талаптарын анықтау ұсынылады(тасымалдау маршрутын анықтау,

бағалық политика, жұмыс көлемі және түрлері, жолаушылар тасымалы бойынша қызметтер).

Үшінші. Әлеуметтік маңызы бар қатынастарда жолаушылар тасымалы бағасын мемлекеттік реттеу тиімділігін арттыру.

Заң жобасымен жолаушылар тасымалдау құнын мемлекеттік реттеуге біріңғай жүйесін қалыптастыру мақсатында, тасымалдаушыларды субсидиялау шегінде тасымалдаудың негізгі шарттарын анықтайтын, соның ішінде баға саясатын жүргізетін бір мемлекеттік органды айқындау қарастырылған. Бұл, ұзақ мерзімге жол жүру құжатының құнын болжауға және жолаушылар ұсыныстары мен сұраныстарына сәйкес шұғыл шаралар қабылдауға мүмкіндік береді.

Жалпы Заң жобасын қабылдау:

- тасымалдарды субсидиялау айқындылығын және бюджеттен бөлінген қаражаттады жұмсау тиімділігін арттыруға;

- тасымалдаушыларға несиелік қаражаттарды тарту үшін қажетті жағдайларды жасауға;

- әлеуметтік маңызы бар қатынастар бойынша жолаушылар тасымалын келісілген мемлекеттік реттеуді қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Заң жобасы белгіленген тәртіпте Республикалық бюджеттік комиссия мәжілісінде және Заң жобалау қызметі бойынша Ведомствоаралық комиссиясымен мақұлданды *(Заң жобасы 015 «Әлеуметтік маңызы бар қатынастар бойынша теміржол көлігімен жолаушылар тасымалын субсидиялау» бағдарламасы бойынша бөлінген қаржы шегінде жүзеге асырылатын болады).*